

bezwaar; het had in '40 de oprichting van de Nederlandse Unie aanvaard, ja toegejuicht, als een algemeen-politiek noodverband – de Volksbeweging zou er toe kunnen bijdragen dat de geest waarin Nederland zou worden heropgebouwd, er een zou zijn van harmonie, maar die Volksbeweging zou nooit in de plaats mogen komen van een specifiek-katholieke politieke partij.

★

Indien de Rooms-Katholieke Staatspartij, 's lands grootste partij, in de bezetting een even strijdvaardig beleid had gevoerd als de Anti-Revolutionaire Partij, dan zou zij, dunkt ons, haar aanhang evenzeer hebben vastgehouden als de ARP. Wij herinneren er aan dat deze laatste partij in het eerste bezettingsjaar haar ledental van ca. zeventigduizend had zien stijgen tot een kwart miljoen. Na haar verbod, zomer '41, had het clandestien doorfunctionerend partijbestuur de partij ook bijeen weten te houden – er hadden duizenden clandestiene kaderavonden plaatsgevonden waarop de z.g. twaalf apostelen tot trouw aan de anti-revolutionaire beginselen hadden opgeroepen en in de regel ook hadden aangespoord om te volharden in het verzet. Met verzet en illegaliteit hadden vooraanstaande ARP'ers talrijke bindingen: met het verzet van de Gereformeerde Kerken, met het Schoolverzet, met het illegale werk in de LO en de KP. In het verzetsblad *Trouw* werden de meeste artikelen door vooraanstaande anti-revolutionairen geschreven – het eerste nummer was geopend met een principiële beschouwing van de hand van de fractieleider van de ARP in de Tweede Kamer, Jan Schouten.

Hoe stak daar het beeld bij af dat de Staatspartij had geboden! Zij was in de tweede helft van '40 goeddeels, en in het Zuiden zelfs geheel, in de Nederlandse Unie opgegaan, van clandestiene voortzetting van de partij-arbeid was na Seyss-Inquarts verbod nauwelijks sprake geweest, veruit de meeste katholieke parlementariërs, en zeker de bekendste (partijvoorzitter mr. T. J. Verschuur vormt de enige uitzondering), schuwden het illegale werk en een illegaal blad met duidelijke bindingen aan de Staatspartij ontbrak. Zeker, er waren, afgezien nog van de belangrijke verzetsimpulsen die van het Episcopaat uitgingen, talloze katholieken die deel uitmaakten van illegale organisaties in hun vele verschijningsvormen of daar zelfs leidende posities in bekleedden (men denke slechts aan van Bijnen en Borghouts) maar in de slagorde van het verzet ontbrak de Staatspartij.